

Anton Beuving (1902-1977)

Schepper van het levenslied 'Ketelbinkie'

MARCUS
VAN DER
HEIDE

In 100 jaar schrijvers en dichters, deel 4 van de door Waanders uitgegeven serie *Hilversum zoals het was*, schrijft Eddie de Paepe in lyrische bewoordingen over het kinderboek *Vuur aan bakboord* van Anton Beuving. De hoofdpersoon in het boek is de 15-jarige Hilversummer Jaap Duiker, die ervan droomt naar zee te gaan. Het boek speelt voor een deel in Hilversum. De 'Gooise veelschrijver'¹ en kwartjesboekenauteur Hans de la Rive Box (1906-1983) nam in 1948 Anton Beuving op in zijn *Bonte Parade, Een revue van bekende Nederlandse radiosprekers en artisten*; Beuving had al ongeveer duizend levensliedjes geschreven, waarvan er verschillende tot 'schlager' zijn geworden. De bekendste ervan was *Ketelbinkie*, dat begint met "Toen wij uit Rotterdam vertrokken". Daarnaast schreef hij circa honderd revue's en operettes en een groot aantal korte verhalen, aldus Box.

Een artikel over Beuving is zodoende gerechtvaardigd: met ook nog een productie van zo'n zestig boeken (kinderboeken, zeeromans en detectives) kan hij thans in de letterkunde-annalen van het Gooi bijgeschreven worden.

Jeugd

Anton Pieter Arie Oliemans werd op 17 april 1902 in Rotterdam geboren, maar verhuisde op jonge leeftijd al naar Amsterdam, dat naast Rotterdam later in zijn liedjes en boeken de nodige aandacht zou krijgen. Hij begon als bediende bij een makelaar in tabak, maar kon op de kantoorkruk niet wennen. Zijn hartenwens was naar zee te gaan en in 1919 monsterde hij tegen de zin van zijn ouders aan voor de grote vaart. Vooral zijn vader, handelsreiziger, was er tegen. Deze dacht dat iedere zeeman met een anker op zijn armen moest lopen en hij hield niet van tatoeages. Maar dankzij zijn relaties belandde Anton op een stoomschip van 5000 ton, waar hij werd aangenomen als messroom-boy voor de bediening van de tweede en derde stuurman en de machinisten.² Bij de onthulling van het beeldje 'Ketelbinkie' in Rotterdam in 1973 vulde Anton Beuving deze gegevens als volgt aan³:

Mijn eerste schip was de 'blauwpijper' Oostdijk van de rederij Solleveld, Van der Meer en Van Hat-tum. Ik weet nog goed dat mijn moeder me die eerste keer met de nachtboot van Amsterdam naar Rotterdam bracht (Nee, ik durfde haar bij het afscheid op de kade echt niet te zoenen). Het schip voer van Cardiff via Gibraltar naar Zuid-Amerika. De Oostdijk had in de Eerste Wereldoorlog voor

Omslag met de Zingende Zwerver (Frans van Schaik) en de begintekst van *Ketelbinkie*. De componist ervan, Jan Vogel, was ook tekstschrijver, van ondermeer 'Bloemen van seringen' en 'En altijd komen er schepen' (alle afbeeldingen in dit artikel: collectie auteur).

de Amerikanen gevaren en was ontzettend verwaarloosd, zo erg dat ik er scabiës [schurft] opliep. Ik kon mijn werk niet langer verrichten en ruilde van baantje met de ketelbinkie⁴ aan boord. Maar die huidziekte werd erger. Ik kreeg er ook heimwee bij. Enfin, ik was er op een gegeven ogenblik zo beroerd aan toe, dat ik het liefst van alles dood gegaan was. Maar de bootsman en de eerste stuurman hebben mijn leven gered: ze bonden me in m'n kooi in het focsle (vooruit) vast en onder dreiging van een flink pak slaag met het bootsmaneindje moest ik eten, of ik wilde of niet. Als ze zich niet over mij ontfermd hadden, was het gegaan als in het lied: "Met een... één twee drie in Godsnaam ging 't Ketelbinkie overboord".

Het moge duidelijk zijn dat Anton zelf model stond voor het "brokje wanhoop" *Ketelbinkie*, zoals het in het liedje luidt. Het verzonnen einde, het dramatische slot, maakte er een echte smartlap van, die nog steeds gezongen wordt.

Het zeemansleven duurde tot 1924. Daarna werkte Oliemans jarenlang als kok, onder meer op de Marker boot en in Brussel.

MODERATO

Toen wij van Rot-ter-dam ver-trokken met de „E-dam” een ou-we

schuit met kak-ker-lak-ken in de mid-scheeps en rat-ten-nes-ten in ’tvoor-uit, Toen

had-den we een klei-ne jon-gen als „ke-tel-bink” bij ons aan boord, die

poco rit.

voor de eer-ste keer naar zee ging en nooit van haaien had ge- hoord.....

Leven van de pen

In 1936 koos hij voor een schrijversloopbaan. Omdat Oliemans niet klonk, gebruikte hij als schrijversnaam de naam van zijn vrouw, Jentje **Beuving** (geb. 1908). Naast het schrijven van 'levensliedjes' begon hij aan toneelstukken (zoals *Wilde vaart*, vooral door amateurs opgevoerd) en hoorspelen. In 1938 trad hij in dienst bij de VARA als tekstschrijver. Met het zangspel *Vrouw aan boord* brak hij definitief door. Het werd in 1940 tweemaal op de radio uitgezonden, Jan Lemaire deed de voordrachten en Frans van Schaik zong de liedjes. Eén liedje vond Van Schaik zo mooi dat hij het in zijn repertoire opnam. Tijdens een optreden in Rotterdam schreeuwde de zaal om *Ketelbinkie*, dat eigenlijk 'De straatjongen van Rotterdam' heette, en onder die naam houdt het lied tot vandaag repertoire.

In november 1939 vestigde Beuving zich in Hilversum, Jacob Catsstraat 25. Het Adressenboek van Hilversum noemt hem voor het eerst in 1941/1942 met vermelding van “auteur NRO”.

De oorlog

Nadat in maart 1941 de omroepverenigingen waren opgeheven, bleef Beuving bij de Nederlandse Omroep⁵ werkzaam als radioreporter en tekstschrijver van hoorspelen en ‘radio-operettes’. Zo had hij van najaar 1943 tot voorjaar 1944 een radioprogramma *Tusschen licht en donker* met cabaretliedjes. De bekende muziekuitgeverij B.H. Smit te Amsterdam maakte er een fraaie uitgave van, met foto’s van de optredende artiesten. Het programma werd geopend met het liedje *Tusschen licht en donker*. Een van de zeven liedjes uit de bundel is *Vanavond om kwart over zes ben ik vrij...* Ook dit liedje werd een schlager, het werd o.a. ook door Willeke Alberti op de plaat gezet.

Memorabel is de uitzending van Wim Ibo van 20 juni 1943. Het betreft het zomercabaret ‘De Jonge Nederlanders’, *een gebeurtenis die in cabaretkringen voor historisch doorgaat*. Aan de serie deden o.a. mee, volgens het artikel van Ibo in *De Luistergids* van 18 juni van dat jaar: Martie Verdenius, Rie Helmig, Conny Stuart, Cora May, Jetty Corbelli (Tante Jet van de kleuters), Ans Heidendal (toen net getrouwd met omroeper Jan Boots), Wim Sonneveld, Frans van Schaik, Ko van den Bosch, Herbert Perquin en Anton Beuving – kortom de *crème de la crème* van het Nederlandse cabaret.

In 1944 was er het succes van *Beuving's Nederlandse Operette in 4 acten Marijke*, op muziek van Jan Vogel. Het stuk speelt in een Noord-Hollands dorp omstreeks 1900. Centraal staat de persoonsverwisseling tussen Marijke, de dochter van een herbergier, en Anna Bella, de freule van het kasteel op het dorp. *De première was op 9 juli 1944 in Grand Theater Gooiland, waar het N.S.F.-personeel zich kostelijk vermaakte, aldus recensent Temmink in De Gooi- en Eemlander van 10 juli. Rutger Schoute schreef in Het Volk van 12 juli: Beuving en Vogel bewezen reeds vele malen het klappen van de (amusements)zweep te kennen. ‘Marijke’ is goed geconstrueerd, zij bevat de juiste dosering gevoeligheid en het nodige kwantum humor. De liedjes van Jan Vogel liggen goed in het gehoor, de muziek werd fijnzinnig op twee vleugels gespeeld door André de Raaff en de componist, die tevens de zangers dirigeerde. De Amsterdamse Operette Vereniging in Katholiek Verband voerde het stuk met orkestbezetting o.l.v. Nico Schuurman met veel succes diverse malen uit.*

Première van de operette
Marijke in Theater Gooiland,
9 juli 1944.

Radiobekendheid

De liedjes van Beuving stammen voor een deel uit de honderden ‘radio-operettes’ en ‘zangspelen’ die hij in de loop der jaren schreef. Bij

Omslag *Jouw thuisfront* van Beuving/Noiret, uit 1947.

twee zonen Oliemans heb ik een blik kunnen werpen in een koffer vol klappers met hoorspelen, radiorevues en programma's die hij voor de diverse omroepen schreef, zoals voor de KRO, vanaf april 1947, de Indië-uitzendingen voor "Ons thuisfront": Veldpost, Met onze jongens naar de Oost, Tussen IJmuiden en Batavia enz. met het liedje *Jouw thuisfront* van Noiret en vele krontjong-liederen.

Een heel bekend hoorspel was "Ketelbinkie", een radiohoorspel in tien delen naar de gelijknamig jeugdtrilogie van Anthony van Kampen uit 1948. Van Kampen (1911-1991) was ook de oprichter en redacteur van het maritieme maandblad *De Blauwe Wimpel*, waaraan Beuving uiteraard ook meewerkte. Een ander voorbeeld is "Een zeeman zingt zijn lied", een eerlijk programma van het ruige zeemansleven', AVRO, november 1950, met muziek van Tom Erich.

In de derde, herziene en uitgebreide druk van de *Radio- en televisie-encyclopedie* van J.J.L. van Zuylen (Breughel Amsterdam, 1956) werd Beuving dan ook opgenomen.

Zelf muziek uitgeven

Radiobekendheid van zanger/componist/tekstdichter (denk maar aan de bekende *Bonte Dinsdagavondtrein*, gestart in 1936, het jaar van de opening van de nieuwe AVRO-studio) bracht de artiesten uiteraard de nodige opdrachten en optredens. Ook verspreiding c.q. verkoop van de muzieknummers was een belangrijke bron van inkomsten. Relevante informatie geeft hierover Kees Manders, de acht jaar oudere broer van de latere tv-komiek 'Dorus', in zijn autobiografie.⁶ Hij kreeg in Friesland van de karakterkomiek-veehandelaar Jitze de Vries de tip, dat hij niet moest mansen [met het centenbakkie rondgaan], maar de liedjes die hij zong moest laten drukken en verkopen. De Vries drukte voor Manders de eerste duizend liedjesteksten, die hij voor 10 cent per stuk verkocht.

Bij de liedjes van Beuving zien we deze gang van zaken terug. Vóór de oorlog was Louis Noiret een van zijn muziekschrijvers. Werd hun *De Sergeant Majoor* in 1939 nog door Metro Music Company in Amsterdam uitgegeven in de 'populaire 30 cts. editie', na de oorlog begon Noiret zelf met muziekwitgaven. De Louis Noiret's Music Company gaf bijvoorbeeld in 1946 van Beuving/Noiret *Meisjelief, ik zal je schrijven* en in 1947 *Jouw thuisfront* uit. Een paar jaar later begon ook Beuving een eigen muziekwitgeverij!

Jeugdboeken

Naast zijn werk bij de omroepen begon Beuving na de oorlog met het schrijven van jeugdboeken. Hierin stelt hij zijn vroegere liefde, de zee en het zeemansle-

ven, centraal. Bij Kluitman in Alkmaar verschenen er zes, alle geïllustreerd door H. Giessen.

Het eerste jeugdboek, *Onraad op 'De Croonenburcht'*, sloot Beuving af met vermelding "Hilversum/Loenen aan de Vecht, juli 1947" en met de opdracht *Aan mijn jongens*.⁷ Het boek speelt in het Gooi en Loenen.

De hoofdpersonen zijn Karel en Wim van Dam uit de Boreelstraat 25. Met de hulp van het buurvriendje Jaap Duiker uit de Piet Heinstraat klimmen ze in alle vroegte uit het raam en gaan hun vader in Amsterdam van de boot halen. Deze keert terug van de grote vaart, hij is "stuurman ter koopvaardij".

Een paar dagen later maken de drie vrienden met Van Dam per motorboot een uitstapje op de Loosdrechtse Plassen. Ze gaan door de Mijndense sluis (kosten veertig cent: 30 voor de sluis en 10 voor de brug) een eind de Vecht op om via het sluisje van Oud-Over weer op de plassen te komen. Jaap wijst het landgoed 'De Croonenburcht' aan, waar zijn oom portier en 'pluimgraaf' [van oorsprong een scheepsterm] is.

De tweede helft van het boek betreft de logeerpartij in het koetshuis op De Croonenburcht, het buiten van de heer Manders. Het is vanaf Loenen in een klein half uurtje lopen bereikbaar en onderweg komen eerst de 'glashutten'. Beuving kent de omgeving goed, de glashutten (vroeger een glasfabriek) bestaan nog, hij laat het huidige 'Terra Nova' model staan voor de Croonenburcht. 's Nachts is er dan onraad: twee inbrekers slaan in het grote huis hun slag. Een paar dagen later herkennen de jongens op een eilandje in de plas een van de inbrekers. Deze helpt de jongens hun vastzittende boot weer vlot te krijgen en wil als beloning naar Kortenhoeve, het dorp met het kleine kerktorentje gebracht worden. Onderweg wordt hij door de politie ingerekend. De buit blijkt op het eilandje begraven te liggen.

In het boek komt de zeevaart al enigszins aan de orde (zeetermen worden uitgelegd), daarnaast is er het detective-element, dat in de latere politieromans, de *Hakkie Waaldijk-serie*, een grote rol gaat spelen.

Vuur aan bakboord

Vuur aan bakboord is het vervolgdeel, waarover Eddie de Paepe zo enthousiast schrijft. Het bevindt zich in het Streekarchief, waar het ook op zijn plaats is: het boek sluit af met "Hilversum, Voorjaar 1948". Jaap Duiker staat centraal in het boek. Zijn vriendjes Wim en Karel van Dam zijn verhuisd naar Amsterdam en zitten op de zeevaartschool. Jaaps moeder, weduwe, heeft met financiële steun van de heer Manders van 'De Croonenburcht' een kruidenierswinkel aan de Hilvertsweg kunnen beginnen. Jaap is de loopjongen. Met heimwee staat hij stil voor zijn oude school in de Violenstraat en hoort daar kinderen zingen: *Amper een jaar geleden hoorde hij nog in die klas thuis en zong zelf mee met die kinderen, terwijl de on-*

Omslag van de eerste druk van *Vuur aan bakboord*.

derwijzer hen op zijn viool begeleidde [...]. Heerlijk had het hem toen geleken niet meer te moeten lopen in de regelmaat van het schoolleven. Altijd weer die lessen en lesjes; altijd weer die vermanende woorden van meneer Theunisse: "Netjes schrijven, Jaap. Niet zulke hanepoten!" Of: "Jaap Duiker, opletten!"

Wanneer Jaap goederen aflevert bij kapitein Verhaar, in de villa 'Voor anker' aan de Loosdrechtseweg, nog voorbij het grote sanatorium Zonnestraat, verneemt deze zijn grote wens om naar zee te gaan. Jaap wordt aangenomen als messroomjongen op de Randwijck, het schip van Verhaar, voor een gage van f85,- per maand. Waar kon je dat als vijftienjarige verdienen?

In een storm die opsteekt denkt Jaap bij het wakker worden, dat hij op de kermis is, in het sportpark te Hilversum [...] in een luchtschommel, die hoog in de lucht vloog en dan weer in pijlsnelle vaart naar beneden kwam. Hij redt het koksmaatje, dat bewusteloos tegen de reling hangt, maar ligt zelf drie dagen buiten bewustzijn en droomt o.a. van een voetbalwedstrijd op de Loosdrecht-

se hei, tussen de Violenschool en de hoogste klasse van de Geraniumschool. De lange gymnastiekonderwijzer van de Violenschool was scheidsrechter, hij had, in plaats van z'n fluitje, een grote koperen toeter om zijn hals hangen. Telkens als hij daar op blies voor 'hands' of 'uitbal' kwam er een lange sliert witte stoom uit z'n mond en daverde er een geluid over de hei als van een stoomfluit.

Het eigenlijke doel van de reis is Zuid-Amerika (vgl. de eerste reis van Beuving zelf). Op de terugreis, in de Golf van Biskaje komt eindelijk *Vuur aan bakboord* in zicht. Het s.s. Almkerk is na een explosie in de machinekamer zinkende en de Randwijck weet de bemanning te redden. Als hutgenoot krijgt Jaap nota bene zijn vroegere vriend Karel van Dam. Deze maakte zijn eerste reis, die zo noodlottig afloopt.

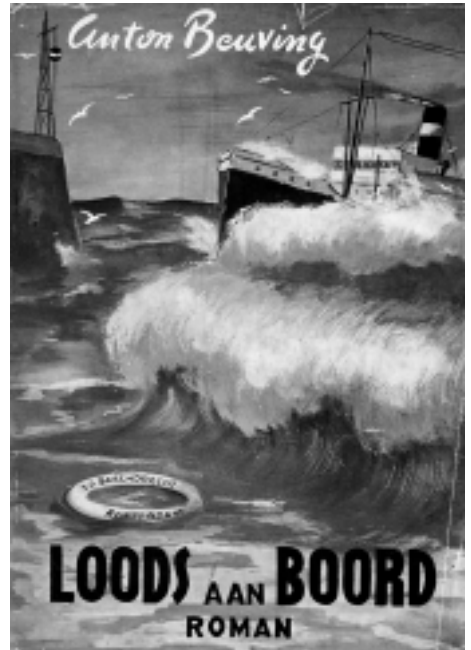
Maar Jaap vergeet zijn nieuwe vriend, het koksmaatje niet, hij nodigt hem uit naar Hilversum te komen: "Of het er mooi is?" Jaap glom van trots. "Prachtig man. De hei en dan heb je er grote bossen: het Corversbos en het Spanderswoud en dan de studio's, jò, van de radio. Prachtgebouwen [...]. En dan vlak bij Hilversum heb je nog Loosdrecht, met grote plassen. De Loosdrechtse plassen! Daar kun je zeilen, man, en zwemmen. Moorddadig!"

Vuur aan bakboord werd de bestseller van Beuving. Het boek kende 12 drukken. Vanaf de vijfde druk (6e druk is van 1965) illustreerde G. van Straaten het boek. Het boek kon zich in de jaren zeventig gemakkelijk handhaven te midden van bekende auteurs als Henri Arnoldi (*Pietje Puk*-serie), Guus Betlem, Paul Biegel, Jaap ter Haar, Dick Laan, J. Nowee (*Arendsoog*), Piet Prins, Leonard Roggeveen en H. de Roos (*Kameleon*-serie), om enkele bekende namen uit die tijd te noemen. Het boek eindigt met *Tot een volgende reis, Jaap*. Beuving bewerkte het in 1958 voor de KRO tot een 7-delig hoorspel voor de jeugd.

Eerste romans

Na deze twee jeugdboeken schreef Beuving zijn eerste roman, *Bakboordsvuur* (Amsterdam 1949). Naast zeevaartboek is het boek vooral een sociale roman waarin de sfeer van het oude Rotterdam goed opgeroepen wordt. Als roman is *Bakboordsvuur* een geslaagd debuut. De verhaaltijl is kort en krachtig, als streekroman kan het boek op één lijn gesteld worden met regionale romans als *De stille strijder* van G. van Bokhorst en *De grote stille knecht* (1936) van Aar van de Werfhorst. *Bakboordsvuur* kreeg acht drukken. Beuving schreef over 'de Rooie' ook het toneelstuk *Rooie Arie, spel uit de havenbuurt in 3 bedrijven*.

Als vervolg op *Bakboordsvuur* verscheen in 1954 *Loods aan boord*: Aart Stork keert na zes jaar gevangenisstraf terug in het vrije leven, vindt een nieuwe liefde en gaat weer naar zee. Uitgeverij Sari te Ridderkerk verzorgde in 1974 een herdruk. Het zou interessant geweest zijn het boek te leggen naast het gelijknamige boek van K. Norel, maar de Openbare Bibliotheek in Rotterdam heeft het intussen afgevoerd. Het was de enige bibliotheek in Nederland waar één boek, juist dit boek, van Beuving enige jaren geleden nog aanwezig was! Thans heeft alleen de Stichting Kinderboek Cultuurbezit in Winsum (Groningen) nog vijf kinderboeken in haar fenomenale collectie.

Verdere kinderboeken

In *De verstekeling* (1950) blijkt Jaap Duiker al marconist te zijn. De verstekeling is nota bene zijn broertje Pietje. Hij mag blijven van de kapitein, maar is dan wel illegaal aan boord. Hij ontpopt zich als harde werker aan boord, dit tot groot ongenoegen van ketelbink Toontje Pierewiet. Deze verlinkt Pietje bij de douane in New York: "We have a stowaway on board". Pietje wordt gevangen gezet. De ontmoeting van de bemanning met een Nederlander (ook afkomstig uit de Gooise hoofdstad Hilversum) blijkt de uitkomst te worden; deze weet Pietje vrij te krijgen.

De verhouding tussen Pietje en Toontje blijft slecht en ontaardt in een vechtpartij. Als Pietje over boord slaat, wordt hij door Toontje gered, die daarbij een longontsteking oploopt. Op zijn ziekbed biecht Toontje op, dat hij het is geweest, die Pietje in New York had verraden. Ze worden vrienden.

Het boek bevredigt absoluut niet, de jaloezies van Toontje wordt niet verklaard en het verlinken van Pietje is te mager om het boek inhoud te geven, al le-

vert dit bij Toontje wel de nodige gewetenswroeging op. De verstekeling kreeg geen tweede druk. Beuving maakte er voor de KRO een 5-delig luisterspel voor de jeugd van.

Met *Muitery op de 'Neptunus'* (1950) stapte Beuving van Jaap Duiker als centrale figuur af. Tom Kraay is werkeloos. Hij heeft zelfs nog in 'het gareel gelopen' om de tjalk van zijn vader langs de vaarten en kanalen voort te trekken. Hij kiest voor de grote vaart. Als lichtmatroos op de *Neptunus* maakt hij mee, dat de kok, stuurman en een nieuw aangemonsterde matroos drank naar Zweden trachten te smokkelen. Ze slaan aan het muiten, als hun zaakje aan het licht komt en schakelen hun tegenstanders, de kapitein en Tom c.s. uit. Tom weet de seinvlaggen "Bemanning heeft gemuit" – "Ik heb een politieboot nodig" te hijsen, de muiters worden ingerekend en hij komt als held thuis.

Muitery op de Neptunus kreeg in 1953 wel een tweede druk.

Loenen

In november 1949 verhuisde Beuving naar Loenen, dat in zijn eerste jongensboek al de nodige aandacht had gekregen. Hij betrok er een beroemd huis, het 'Cremerhuis'. Volgens de gedenksteen woonde hier van 1852-1857 Jacob Jan Cremer, auteur van de *Betuwsse en Overbetuwse Novellen* die voor een deel in Loenen werden geschreven. Op zijn briefpapier vereeuwigde Beuving toen al 'Ketelbinkie'.

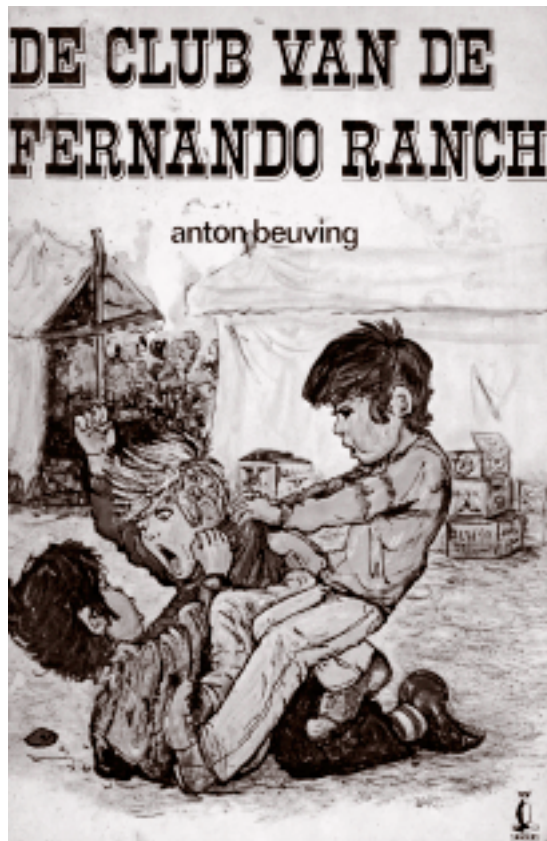
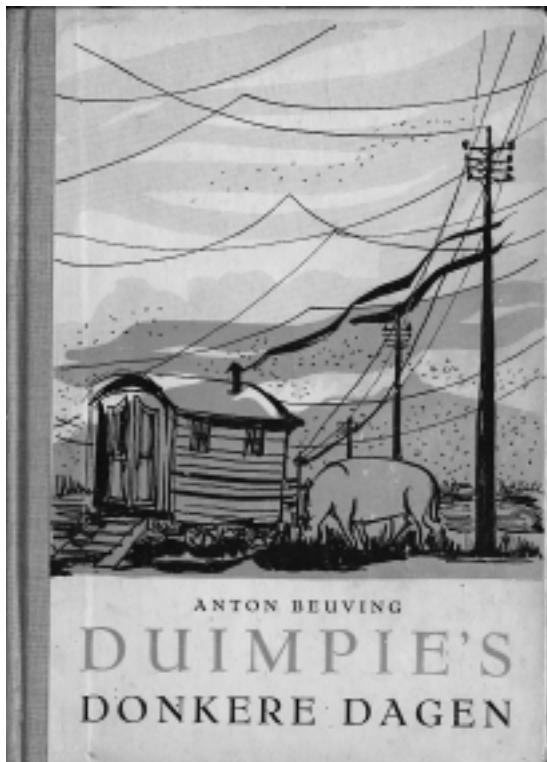
De lading brandt, geschreven in "Loenen september-december 1950", kreeg als ondertitel *Een boek van de zee voor jongens van 14 tot 16 jaar mee*. Het boek kreeg drie drukken. Voor de KRO bewerkte Beuving het tot een 7-delig luisterspel voor de jeugd. Na *Duimpies donkere dagen* (1953, Uitgeverij 'Ontwikkeling', Antwerpen) en *Zeeman tegen wil en dank* (Kluitman 1954) gaf Uitgeverij Sari in Ridderkerk het laatste jeugdboek uit: *De club van de Fernando Ranch* [z.j.].

Beuving laat nog eenmaal zijn geliefde Hilversum de couleur locale bepalen. De hoofdpersoon Kees Brouwer zit in de hoogste klas van de school aan de Bosdrift, waar net Canadese militairen een poosje hadden gebivakkeerd. Op school worden 10 spaarzegels van 5 cent gestolen, die in het kastje van Kees aangetroffen worden. Hij woont even buiten het dorp voorbij Zonnestraal op het boerderijtje 'Fernando Ranch'. Zijn medescholieren geloven in zijn onschuld en richten een club op. Op de Hilversumse woensdagmarkt, waar ook kippen, duiven, konijnen en geiten worden aangevoerd, betrappen ze klasgenoot Hans Weeda op het

'Ketelbinkie' sierde het briefpapier van Beuving in de tijd dat hij in Loenen woonde.

stelen van een portemonnee, waardoor de verdenking van het stelen van de zegels op hem komt te vallen.

Hans loopt vervolgens weg van huis en wordt o.a. gezocht in het woonwagenkamp aan de Beresteinseweg, het Corversbos en Spanderswoud. Hij wordt echter gesnapt op de Fernando Ranch, waar hij 's nachts in een schuurtje slaapt. Alles komt op zijn pootjes terecht en uit dankbaarheid geeft vader Weeda, zelf koopvaardij-officier, de hele club nog een bootreisje naar Noorwegen cadeau.

Politieromans

Na deze acht jeugdboeken besloot Beuving in 1953 over te stappen op de politieroman. Hans de la Rive Box onthult, dat een van de grootste uitgeverijbedrijven een contract met hem sloot, waarbij hij zich verplichtte alle door hem te schrijven proza en poëzie voor deze onderneming te reserveren.⁸ Dit blijkt uitgever A.L. van Kersen, Prinsestraat 50 in Den Haag te zijn. Van Kersen gaf tussen 1953 en 1960 zevenendertig delen met speurder 'Hakkie' Waaldijk in de hoofdrol uit, te beginnen met *Rechercheur Waaldijk knapt het op* (ingenaaid f3,50; gebonden f4,25). Harry Waaldijk dankt zijn bijnaam 'Hakkie' overigens aan zijn eeuwig scheefgelopen hakken. Met het respectabele aantal van zevenendertig delen was Beuving een van de belangrijkste auteurs van het fonds.

In 1960 volgden er weer vier delen, in 1961 vijf, in 1962 vier en in

1963 nog eens vier. Gemiddeld verschenen er zo 4-5 delen per jaar. De aantallen van de 'complete' lijst komen uit de cumulatieve catalogus Brinkman.

Het fonds van Van Kersen was niet bestemd voor de boekwinkel, maar voor de leesbibliotheken. Roosendaal vindt de betiteling 'bibliotheeklectuur' dan ook de juiste benaming voor het oeuvre van deze productieve serieschrijvers van Van Kersen. Zo schreef Edward Multon (ps. van Herman Nicolaas van der Voort) meer dan 120 titels en Francis Hobart [ps. van Cor Docter] zo'n 70 titels. Avontuur en sensatie zijn de hoofdingrediënten van deze boeken, meestal opgebouwd rondom een formule-figuur, zoals brigadier-rechercheur Harry 'Hakkie' Waaldijk, die via de pen van Anton Beuving zogenaamde praktijkgevallen verhaalde, aldus Roosendaal.⁹ Cor Docter was wat positiever: Beuvings kennis van de Amsterdamse zelfkant was niet gering en meer dan eens slaagde hij erin de authentieke sfeer te bereiken die later ook de boeken van A.C. Baantjer zou uittillen boven het gemiddelde niveau.¹⁰

In de loop van de jaren zestig waren met de opkomst van de televisie de leesbibliotheken op hun retour. Ze werden langzamerhand opgeheven. Nieuw verschijnsel werd het goedkope pocketboek, dat – betaalbaar als het was – ook in de sigarenwinkels te koop lag.

Dieper ingaan op de politieromans van Beuving is weinig zinvol. De meeste spelen in Amsterdam en Rotterdam. Natuurlijk komt het Gooi erin voor. *Het lijk tussen het riet* (deel 7; 1953) wordt in Loosdrecht gevonden en deel 14, *Zelfmoord of misdaad* (1955), speelt in Muiden. Vanaf deel 11 (1954) laat Van Kersen op de achterzijde van het stofomslag een nieuw embleem afdrukken, afgeleid van zijn initialen: Alleen Lectuur Van Klasse.

Katholieke hoek

Interessant is de visie op Beuvings boeken uit de Katholieke hoek. Het ASKB (Algemeen Secretariaat voor Katholieke Boekerijen) te Antwerpen/Tilburg gaf het *Lectuur-Repertorium* uit, waarvan het eerste deel (3 banden) stamt van 1952-1954. Deel 2 kwam in 1968-1970 uit, ook drie banden; het derde deel stamt van 1980 en beslaat de jaren 1967-1978. Het geeft bio-bibliografische schrijversnota's (vaak met portretten) met waarde- en vakaanduiding. Deze aanduidingen zijn afkomstig van de Idil, Informatie-Dienst Inzake Lectuur te Tilburg. In 1964 bundelde de Idil 25.000 beoordelingen verschenen in de jaren 1937-1962 in het *Lectuurkompas*. De zes waarderingsymbolen zijn:

- I af te wijzen lectuur: opgenomen op de kerkelijke Index; af te wijzen als ten eenemale onverenigbaar met de christelijke levensopvatting.
- II ernstig voorbehouden lectuur: vereist terdege gevormde ervaren lezers.

- III voorbehouden lectuur: boeken welke, ondanks zekere passages of grondgedachten, ook ontspanningshalve zonder nadeel door gevormde lezers kunnen worden gelezen.
- IV lectuur voor volwassenen alleen: circa 18 à 20 jaar en ouder
- V lectuur voor allen: ook voor jeugdigen.
- VI kinderlectuur.

Van Beuving worden 45 titels vermeld. Drie romans, *Koers... onverschillig* (1957), *Haai voor de boeg* (1959) en *De kleine Margot* (1960), worden gerubriceerd als II-III. *Bal in de mast*, *Vriend van zijn moeder* en *Loods aan boord* (1954) worden als III gekwalificeerd. In de categorie III-IV vallen *Op hoog bevel* (1954), *Zelfmoord of misdaad* (1955) en *Vals geld* (1956). Vier boeken worden ook geschikt voor de jeugd geacht, symbool IV-V: *Met de blote vuist* (1955), *De lifter was de moordenaar* (1958), *De krankzinnige Dr. Smit* (1960) en *Moordenaars* (1960). De overigen boeken vallen in rubriek IV.

Het lemma Beuving in het *Lectuur-Repertorium* luidt in deel 1 [1952]: *Behalve een tragisch eindigende zeemansroman [Bakboordsvuur, vallend in rubriek III] schreef hij detective verhalen en enkele boeiende, meestal opvoedende jongensboeken en in deel 2 [1968]: Schreef sedertdien vooral spannende speurdersromans, waarin de knappe rechercheur Hakkie Waaldijk de leidende rol vervult. Zijn andere romans zijn soms zeer realistisch. Deel 3 [1980] vermeldt slechts: Nog een aantal speurderromans in herdruk + 2 nieuwe titels: De Club van de Fernando Ranch en de omnibus Bakboordsvuur/Vrouw aan boord [Sari Ridderkerk, 1974].*

Het *Lectuur-Repertorium* geeft 61 titels, waaronder echter geen toneelwerk. Beuving zelf geeft een totaal van acht toneelstukken.

Moord met muziek

Het laatste 'Hakkie' Waaldijk-boek uit 1963 is curieus. Met *Moord met Muziek* nam Beuving in dat jaar afscheid van zijn muzikale verleden. Hoofdpersoon is Tom Erich, de pianist, componist en arrangeur¹¹ die waarschijnlijk de meeste liedjes van hem van een melodie voorzien heeft: "In naam der wet, ik arresteer U op beschuldiging van moord op de jonge Van Troostwijk!", sprak de rechercheur langzaam en met nadruk, terwijl zijn hand als een loden gewicht neerkwam op de schouder van de bekende pianist Tom Erich. "Blijf van me af", schreeuwde hij hees van drift [...]. Even was er een korte worsteling en toen..., toen waren de handen, die week aan week duizenden radio-luisteraars in verrukking hadden gebracht met het fascinerende pianospel, machteloos gemaakt door een dun stalen kettinkje. De bekende radio- en tv-sterren, zijn vroegere collega's, gaven toestemming hun namen in het boek te gebruiken. Ze worden voorin het boek genoemd:

Nico Boer, programmaleider 'Decca' Hilversum
 Ans [Boots-]Heidendaal, zangeres Hilversum
 en uit Amsterdam afkomstig:

Hetty Blok, cabaretière
 Bert van Dongen, radio-zanger, revue-artist
 Tom Erich, radio-pianist, componist
 Wim Ibo, radio-artist
 André Meurs, tekstdichter-cabaretier
 Jan Nagel (Edition Nagel), muziekuitgever
 Max van Praag, radio-zanger.

Tom Erich (1911-1978).

Het boek eindigt: *Ans Heidendaal had zich gelukkig spoedig hersteld van haar schrik door het avontuur. Nog geen week na haar behouden thuiskomst, stond zij weer voor de microfoon en zong, begeleid door Tom Erich, het populaire liedje, dat nu zo'n betekenisvolle titel voor haar had: "Vanavond om kwart over zes ben ik vrij..."*. De melodie is uiteraard van Erich en stamt, zoals we al vermeldden, uit de oorlogsjaren.

Muziekuitgeverijen

Naast het radiowerk en het schrijven (o.a. ook feuilletons in het dagblad *Gooische Klanken*, en artikelen in het zeevaartblad *De Blauwe Wimpel*) begon Beuving met zijn uitgever Aart van Kersen na de oorlog een eigen muziekuitgeverij onder de naam **Muzikerbe**. De laatste lettergrepen waren samengesteld van [Van] **Ke**[r] [sen] + **Be**[u] [ving]. Als adviseurs waren met name Tom Erich en accordeonvirtuoos Johnny Meijer bij de zaak betrokken.

Veel nummers van Muzikerbe waren van Beuving/Erich zelf, zoals *Ga maar weer varen*, door Kees Kordijn voor Philips opgenomen met orkestbegeleiding o.l.v. Tom Erich. Ook gaf Muzikerbe albums uit, met op de voorkant een foto van een bekende zanger(es). Bij album nr. 2 was dat Max van Praag (met het grote succes 'k Heb niet gewandeld op rozen), terwijl album nr. 3 het portret van Annie de Reuver (met het succesnummer *De koekoeksklok* van Netty Streef/Erich) meekreeg. In dit album stonden twee nummers van Beuving: *Onze Leeuw is weer ontwaakt* (Beuving/Ad v.d. Gein; het succes van de Avroleans o.l.v. Tom Erich) en *Marjoleintje*, Marjoleintje (Beuving/Theo de Mirck).

De 'Overdracht der auteursrechten' van Musikerbe bepaalde, dat de auteur en de componist na het verschijnen van het werk 10% van de verkoopprijs der verkochte exemplaren ontvangen.

Voor de buitenlandse verspreiding (België, Koloniën en Luxemburg) zorgde de grote uitgeverij **Metropolis** in Antwerpen. Metropolis deed dit voor meer muziekuitgevers, zo ook voor

Edition Nagel in Amsterdam. Jan Nagel had diverse liedjes van Beuving in het fonds, zoals *Maar je weet wel* (Beuving/Huly Hermans & Jack Camphry; 1952) en *Moeder's wens* (Beuving/Tom Erich; 1953), respectievelijk door Helma en Selma, en door Max van Praag op de plaat gezet.

Een van de grotere muziekuitgevers was **B.H. Smit** aan de Weteringschans 35 Amsterdam, de uitgever van *Ketelbinkie* en van de bundel *Tusschen licht en donker*. Bekende serie van Smit was de *35 Cents Serie* met bewerkingen van buitenlandse en operette melodieën (waaraan Beuving zich ook waagde).

Beuving was ook een van de vele medewerkers van Les Editions Internationales **BASART NV** (A.J.G. Strengholt, H.Ch. Gomperts & F. Basart), Leidsegracht 11 te Amsterdam (later verhuisd naar de Flevolaan in Huizen). BASART gaf ook albums uit. Op de achterzijde van Band 6, *Successen* van Basart, treffen we naast de bundels van Bandy, Davids, Derby en Dirk Witte ook een **Anton Beuving Album** aan. De prijs ervan was f2,-.

Een bekende uitgave van Basart was het *Indonesië-album*, *Oude en nieuwe krontjong-liedjes* (1949). De muziekbewerking was van Hugo de Groot, de Nederlandse teksten van Willy van Hemert en Beuving. Een nieuwe uitgave ervan verscheen in 1953.

Bewerkingen

Met de krontjong-liederen komen we op het terrein van de bewerkingen. De zemannsliedjes van Beuving blijken niet allemaal authentiek. Er zitten nogal wat vertalingen uit het Duits bij, zoals 'Nach jedem Abschied gibt 's ein Wiederse-

EDITION
Nagel*

Tot de medewerkers der

Les Editions Internationales Basart N.V.

behooren o.a.:

Charles Aerts	Cor Lemaire
Boyd Bachman	Joop de Leur
Cor Backers	Ign. Lilien
Lou Bandy	Malando
Francis Bay	Th. Ud. Masman
Jack Bess	Jaap Meyer
Anton Beuving	Henk v. d. Molen
Jef v. d. Bosch	Tom Muelink
Frans v. Cappelle	Piet Muyselaar
W. v. Cappellen	Herbert Nelson
Willem Ciere	Rudolf Nelson
Collette	Wouter Paap
Henriëtte Davids	Joop Portengen
Cornelis Doets	Henri v. Praag
Bart Ekkers	Tom Rays
Tom Erich	Elly Rexon
Piet Fernhout	Rido
Joan Fresco	Fredy Salten
Willy Forto	Josee Sann
Henk Fortuin	Jaap Sjouwerman
Lacy Du Gay	Wim de Soet
A. Groeneveld	Edward Startz
Els de Groot	Ger Terwiel
Hugo de Groot	Marten Toonder
Stan Haag	Willy Vervoort
Alex de Haas	Jan Vogel
Willy v. Hemert	Benny Vreden
Toon Hermans	Bob Wallagh
Wim Kan	Aat Weeda
Peter Kellenbach	Jac. Willard
Bert Knippers	Herman Woustra
Jan van Laar	Rinus v. Zelm

De lijst van medewerkers van Basart in 1947, afgedrukt in *Geef Amsterdam* zijn lichtjes terug van Jaap Sjouwerman. Hugo de Groot, componist van veel filmmuziek en sedert 1952 dirigent van het Promenade Orkest, was de directeur van Basart.

hen' /Na ieder afscheid straalt de zonneschijn van 't wederzien, en 'Schön ist die Nacht'/Trouw is de nacht. 'Wenn ich des Abends durch die stillen Gassen gehe' van K.H. Kröll werd als *Wanneer de havenlichtjes branden* op de muziek van Gerhard Jussenhoven een van de succesnummers van Max van Praag.

Engels repertoire komt ook veelvuldig voor: 'Shrimps boats'/Schipper waarom...? (Howard & Weston), 'No other love'/Vergeet die dag (Russell & Weston), 'Say you're mine again'/Aan jou... (Nathan & Heisler) en 'Little Sir Echo'/De Echoput van Joe Marsâla, om enkele voorbeelden te geven.

Ook de Argentijnse tango, het was de tijd van Malando, was een geliefd object: Beuving maakte op de muziek van Heino Gaze de tango *O Manuela, je donkre blik vergeet ik nooit*. Een topper werd *Mamma*, het Italiaanse succes van Benjaminsino Gigli, op muziek van Bixio:

Mama, dat kleine woord uit onze kinderjaren,
Mama, jouw lieve beeld dat w' in ons hart bewaren.
'k Hoor nog jouw stem en lieve lach

Het 'klassieke' repertoire moest er ook aan geloven. Zo werd het Gondellied "Komm in die Gondel" uit *Eine Nacht in Venedig* van Johann Strauss "Zacht wiegt de gondel op 't spiegelglad, zilveren meer". Beuving voorzag het arrangement, dat Willem Ciere van het Creoolse wiegelied *Ay, Ay, Ay* maakte, van Nederlandse tekst.¹²

Mijlpaal

Kreeg Anne de Vries in 1954 zijn 'Bartje' en A.M. de Jong in 1968 zijn 'Merijntje Gijzen', Anton Beuving viel op 2 oktober 1973 de eer te beurt van de onthulling van zijn 'Ketel-

binkie' op de kop van de Wilhelminakade te Rotterdam. Het beeldje staat tegenover het gebouw van de Holland Amerika Lijn en was het geschenk van de 100-jarige HAL aan de Gemeente Rotterdam. De onthulling geschiedde door Mies Bouwman, die namens de Nederlandse Hartstichting ook de eerste replica van het beeldje kreeg uitgereikt, een jaarprijs bestemd voor 'een kleinkunstenaar of een creatieve groep uit de wereld van radio of tv, die zich verdienstelijk maakt voor de Nederlandse Hartstichting', een initiatief van het Oudercomité Kinderhartenfonds. Hoogtepunt daarna was de vertolking van *Ketelbinkie* door Frans van Schaik, begeleid op accordeon door Jan Vogel. Beeldhouwer Huib Noorlander liet zich bij de realisering van het beeldje vooral leiden door de versregel van 'een brokkie wanhoop, sjuwend met zijn ketels van de kombuis naar

voren'. Dat zielige heb ik getracht kenbaar te maken in onder meer dat smoeltje van hem. Het moet lijken of hij – met z'n verfrommeld borstkastje en smalle, gebogen schouderjtes – in zichzelf wegcruipt.¹³

't Kampje

In maart 1975 verhuisde Beuving in zorgelijke omstandigheden naar het Verzorgingshuis 't Kampje in Loenen. Gelukkig kon hij zijn levenspad vervolgen, hij ging met name actief aan de slag met het huisorgaan Kon-takt. In het oktobernummer 1975 publiceerde hij het gedicht *Wie ben ik...?*

Ik ben een schrijver en een dichter,
M'n buurman was een timmerman
die van daarnaast terrein-opzichter
bij de gemeente Groenekan [...].
Maar één beroep is 't allermooiste,
of liever 'roeping'; 't is geen vak
en zij, die zich met die taak tooide
koos zeker niet voor haar gemak!
Dat is – hoe moet ik het omschrijven –
't verzorgen van je mede-mens,
van hen, die eenzaam achterblijven
met 'meegevoel' als laatste wens [...].

Voor het decembernummer van dat jaar greep hij voor *Kerstverhaal 1927* terug naar zijn zeeroman *Loods aan boord*, waarin Bakboordsvuur aan boord van de 'Barendrecht' op weg naar Zuid Amerika kerst viert. Hij putte vaker uit zijn 'oude doos', maar spoorde ook medebewoners aan om herinneringen aan vroeger te publiceren.

Het verblijf in 't Kampje maakte een dankbaar mens van hem. In april 1976 publiceerde hij *Na een jaar...*

Gelijk een kind werd mij het pad gewezen
dat ik moest gaan, om weer mijzelf te zijn.
Al zijn de wonden nog niet genezen,
verdwenen is nu toch de ergste pijn.
Wie gaf mij dit, die troost en die berusting,
wie hielp mij door die eerste, zwarte nacht?
Natuurlijk Hij, de Vader van ons allen,
gaf mij weer nieuwe levensmoed en kracht!
Maar Hij gebruikte daarvoor zijn pionnen
op 't grote schaakveld dat hier Wereld heet:
de leiding en het personeel van 't Kampje
dat zijn de namen, die ik nooit vergeet [...].

Anton Beuving (midden), componist Jan Vogel (links) en zanger Frans van Schaik verenigd en vereeuwigd bij het beeldje van Ketelbinkie voor het gebouw van de Holland Amerika Lijn op 2 oktober 1973.

Anton Beuving overleed op 29 januari 1977. Hij stelde zijn lichaam ter beschikking van de wetenschap. De jongere generatie kent hem niet meer bij name, maar hij leeft voort als Ketelbinkie, ‘de straatjongen van Rotterdam’. Het totaal van zijn liedjes schatte hij zelf op zo’n tweeduizend.

Noten

Met dank aan Eddy (1938) en Leo (1945) Oliemans, en de Stichting Kinderboek Cultuurbezit te Winsum (Groningen).

1. Het artikel ‘Hans de la Rive Box, Goois veelschrijver’ publiceerde ik in TVE 13e jrg. nr.3, september 1995, p 146-156.
2. *Algemeen Dagblad* 29-9-1973.
3. *Samenspel. Maandblad voor het vloot-, wal- en kantoorpersoneel van de Holland Amerika Lijn*, 16e jaargang, no. 8, oktober 1973.
4. Van Dale: ketelbinkie, duvelstoejager op een schip = iemand die voor allerlei diensten en ongeregelde werkzaamheden gebruikt wordt. Beuving schrijft in zijn eerste zeeroman *Bakboordsvuur* (1947): *eigenlijk zo'n beetje de bediende van de matrozen en de stokers. Hij moet het eten voor hen halen, het logies schoonhouden en 's morgens en 's middags in grote ketels koffie of thee voor hen zetten. Vandaar de naam 'keteljongen'.*
5. Over de omroep in de oorlog: Dick Verkijk, *Radio Hilversum 1940-1945*. Amsterdam Arbeiderspers 1974. Het citaat over Wim Ibo staat op p. 579/580, de enige plaats waar Beuving in het boek genoemd wordt.
6. *Kees Manders over Kees Manders*, Amsterdam Boek 1973, p. 52.
7. Beuving had zeven zoons, van wie de oudste in 1952 ook naar zee ging. Ik beschouw de opdracht “Aan mijn jongens” als een In memoriam voor zijn op 5- en 2-jarige leeftijd in 1945 overleden zoons.
8. *Bonte Parade. Een revue van bekende Nederlandse radiosprekers en artisten*. Amsterdam Jacob van Campen [1948], p. 162.
9. J.C. Roosendaal in *Misdaad in Holland: een poging tot inventarisatie*, supplement in Julian Symons, *Moord en doodslag. Een geschiedenis van het misdaadverhaal*. Het Spectrum Utrecht/Antwerpen 1976, p. 262.
10. Cor Docter, *Grossiers in moord en doodslag, veelschrijvers in Nederland en Vlaanderen*. Meulenhoff 1997.
11. Tom Erich (1911-1978) was collega van Beuving bij het radiowezen: leider van AVRO radio-orkesten en producer van diverse programma's. Hij schreef vele hits zoals *Mijn papa is enkel een foto*, *'s Avonds als het kampvuur brandt* en *Kijk eens in de poppetjes van mijn ogen*. Een topper werd hun schlager *Greetje uit de polder*. Een ander bekend nummer van hen was *Vaders Jodelliedje*, het succes van Olga Lowina en Woutje, het jodeljongetje (Edition Nagel 1952).
12. Het zou interessant zijn om Beuvings versie te leggen naast die van Herre de Vos in de Nederlandse bundel *Erna Sack singt...!*
13. Drs. C.J. Kuik, *Helden op sokkels. Literaire standbeelden in Nederland* (Bosch & Keuning Baarn 1980) beeldt de drie genoemde standbeelden af.